

Teorija Hauarda Gardnera: kako se meri 8 vrsta inteligencije i za koje poslove su one važne

Proverite koje vrste inteligencije su vaša jača strana! Nadite ono u čemu ste najbolji i ne zamarajte se koeficijentom inteligencije - njegov je doprinos u uspehu tek 20 posto.

Šta znači inteligentno?

Uobičajeno je da sa reči inteligencija označavamo umne sposobnosti učenja, razumevanja, rasuđivanja i rešavanja problema. Međutim, znamo da ista osoba može biti slaba u matematici i logici, a sjajna u slikarstvu ili govorništvu. Primećujemo i da neki ljudi naglašenog intelekta trpe neuspeh u izboru prijatelja i ophođenju s okolinom. Je li onda ispravno inteligencijom nazivati samo sposobnost logike i zaključivanja, ili je inteligencija zajednički izvor iz kojeg proističu raznoliki talenti?

Najraniji zagovornik teorije o širokoj lepezi inteligencija je američki psiholog i harvardski profesor Hauard Gardner, koji je 1983. u knjizi "Frames of Mind" izneo tvrdnju da se inteligencija grana na sedam tipova, pridodajući im naknadno osmi. Prema Gardneru i njegovim brojnim sledbenicima, svako ljudsko biće poseduje nešto od svih tipova inteligencije, ali ne u jednakoj meri. Koji će tip prevladati, zavisi od toga koji je deo mozga najrazvijeniji, uticaj okoline i situacije u kojima se pojedinac nađe tokom života, pogotovo u prvih desetak godina. Kome je u detinjstvu pri ruci muzički instrument imaće više izgleda da razvije muzički potencijal, a ko je u prilici da se druži s loptom ili reketom biće usmereniji na koordinaciju pokreta i ravnotežu.

Danas se veruje da je doprinos koeficijenta inteligencije u uspehu tek 20 posto. Uspehu više pridonose vešto komuniciranje, sposobnost „čitanja“ drugih ljudi i prepoznavanja vlastitih osećaja i motiv

Osam tipova inteligencije

Gardner je razlikovao osam oblika inteligencije i nadenuo im sledeće nazive: *jezičko-verbalna*, *logičko-matematička*, *zvukovno-muzička*, *telesno-pokretna*, *vizuelno-prostorna*, *unutrašnja* ili *intrapersonalna*, *društvena* ili *interpersonalna* i najzad *prirodna* ili *naturalistička*.

1. Jezičko-verbalna inteligencija

Određuje sposobnost usvajanja govora, savladavanja pismenosti i korišćenja reči. Ko je ima razvijenu vešto se usmeno ili pisano izražava te s lakoćom uči jezike. Poseduju je pisci, novinari, advokati, političari, tvorci ukrštenih reči i drugi kojima su reči najvažniji alat. Sposobnost korišćenja jezika mora se održavati i osvežavati vežbom jer smo skloni zaboravljanju reči i konstrukcija, čak i u maternjem jeziku. Tipičan simptom oslabljene jezične sposobnosti je izbor pogrešnih reči ili neuspešno prisećanje: „Kako se ono kaže, na vrh mi je jezika...“

Uobičajeno je da bebe s osam meseci već prepoznaju početak i kraj reči. Dok ne navrše godinu i po, uče po jednu novu reč svaka tri dana, a potom sve više, do desetak reči na dan. Nekim je ljudima zbog nepravilno umreženih neurona u moždanim centrima za jezik otežano dostizanje prihvatljivog nivoa korišćenja govora i pisma, moderne tehnike koje su razvili pedagozi i logopedi donose zapažene uspehe.

2. Logičko-matematička inteligencija

Diktira sposobnost korišćenja brojki, rešavanja matematičkih problema te rasuđivanja i zaključivanja na bilo kojem području delatnosti. Visoka inteligencija ovog tipa pomaže, na primer, brzom shvatanju u šta se isplati ulagati, koja će zanimanja biti tražena u budućnosti.

Ko je obdaren ovom inteligencijom ima izgleda za uspeh u poslovima koji zahtevaju znanje matematike, fizike i hemije, dakle u raznim naučnim i tehničkim disciplinama. Naglašena je i kod igrača šaha, bridža, preferansa i drugih igara koje podrazumevaju proračune i kombinatoriku. Ovaj tip inteligencije pod kontrolom je dve moždane zone. Prva od njih upravlja smislom za količinu i omogućuje izvođenje operacija sabiranja i oduzimanja. Druga služi za prepoznavanje brojki i drugih matematičkih simbola te njihovo pretvaranje u reči. Uz njenu pomoć izvodimo složenije operacije poput deljenja, oduzimanja i računanja postotaka, jer se one delom temelje na rečima.

3. Zvukovno-muzička inteligencija

Utiče na sposobnost stvaranja i izvođenja muzike, ali i uživanja u njoj. Muzički nadareni ljudi trijumfuju u komponovanju, pevanju, svirci, dirigovanju i plesu, ili im je muzika važan deo života. Ova inteligencija izvire iz nekoliko moždanih centara, od kojih jedan reguliše muzičko stvaralaštvo, drugi izvođenje, treći raspoznavanje melodija i tonaliteta, a četvrti ritam.

4. Telesno-pokretna inteligencija

Naziva se i motoričkom, daje sposobnost izvođenja složenih ili zahtevnih fizičkih aktivnosti. Visoko razvijena inteligencija ovog tipa navodi na bavljenje sportom, plesom, glumom ili pantomimom. Bitna je i za uspeh u hirurgiji, preciznoj mehanici i drugim poslovima u kojima se traži vrhunska koordinacija pokreta. Osim koordinacije, brzine, savitljivosti, ravnoteže i snage, telesno-pokretna inteligencija obuhvata i koordinaciju očiju i udova, u sprezi s prostornom inteligencijom.

5. Vizuelno-prostorna inteligencija

Reguliše sposobnost uočavanja i razlikovanja boja, oblika, veličina i međusobnih udaljenosti predmeta. Vizuelno i prostorno nadareni ljudi u stanju su da prepoznaju i pamte obrasce, zamišljaju prizore u tri dimenzije i snalaze se u prostoru. Visok stepen ove inteligencije primećen je kod vozača, mornara i pilota, vajara, arhitekata i dizajnera, izviđača i lovaca, šahista.

Nedavno je istraživanje u Engleskoj otkrilo da taksisti imaju naglašenu ovu inteligenciju. Tu su pojavu stručnjaci objasnili razvojem moždanog centra za prikupljanje i obradu vizuelnih podataka pod uticajem svakodnevne prakse - vožnje ulicama velegrada. Ovu inteligenciju smatraju tipično muškom, jer su se tokom hiljadu godina ponajviše muškarci bavili poslovima koji je zahtevaju, poput lova, borbe i istraživanja. Žene se pak jače ističu verbalnom, unutrašnjom i društvenom inteligencijom.

6. Unutrašnja ili intrapersonalna inteligencija

Služi nam za razumevanje samih sebe. Uz njenu pomoć možemo naučiti koje situacije i radnje izazivaju pojedine emocije i šta nas motiviše na određene postupke. Visoko razvijena unutrašnja inteligencija omogućuje nam savladavanje bolnih emocija i brz oporavak od stresnih iskustava. S naglašenim ovim tipom inteligencije lakše donosimo dugoročno isplative odluke, umesto onih koje bi nam donele brz, ali i nestabilan dobitak.

7. Društvena ili interpersonalna inteligencija

Određuje veštinu ophođenja s drugima. Ona uključuje prepoznavanje tuđih emocija, motiva i namera, sposobnost prilagođavanja drugima i navođenja drugih da se prilagode nama. Jaka društvena inteligencija pomaže pojedincu da se uklopi u grupu, da uveri druge u ispravnost svojih stavova, jasno iznosi svoje ideje i mišljenja..Stoga se ovakvi tipovi često bave marketingom, pravom i odnosima s javnošću, ali i pedagogijom, psihologijom i socijalnim radom. Zanimljivo je da deo mozga zadužen za razumevanje tuđih postupaka i psihičkih stanja kod ljudi zauzima relativno najveću zapreminu u poređenju sa svim drugim proučenim sisarima.

8. Prirodnu ili naturalističku inteligenciju

Gardner je pridodao desetak godina nakon prvobitne razrade teorije o razgranatim inteligencijama. Njome su obdareni biolozi, zoolozi, botaničari, ekolozi, pa i obični ljubitelji prirode, biljaka i životinja. Od razvijenosti ove inteligencije zavisi hoćemo li bacati plastiku zajedno s drugim smećem, ili u posebne kontejnere; hoćemo li kupovati proizvode od krzna i time podsticati ubijanje životinja. Sudbina životne okoline, drugim rečima, u rukama je onih koji razumeju kako se treba ophoditi prema njoj da bismo je očuvali i omogućili sebi nesmetan nastavak života na planeti.